

שם המחקר: חוויות האחאות לילד עם מוגבלות שכלית התפתחותית במשפחות עולים מברית

המועצות לשעבר

שנה : 2019

מס' קטלוגי : 890-244-2020

שמות החוקרים: אלה קרפ- משש בהנחיית: דר' כרמית- נועה שפיגלמן

רשות המחקר: אוניברסיטת חיפה

תקציר המחקר:

עבודת גמר זו לתואר שני (תזה) נערכה בסיוע מלגה מקרן שלם.

המחקר הנוכחי התבקש לחקור את חוויות האחאות לילד עם מוגבלות שכלית התפתחותית (מש"ה) בקרב משפחות עולים מברית המועצות לשעבר. מטרת המחקר הייתה כאמור לבחון את חוויות האחאות לילד עם מש"ה בהקשר תרבותי מתוך נקודת מבטם של אחים ואחיות שעלו מברית המועצות לשעבר, כלומר כיצד הם תופסים את המוגבלות של האח או האחות עם מש"ה וכיצד החיים לצד האח או האחות עם מש"ה השליכה על מהלך חייהם מנקודת מבט רטרוספקטיבית. לשם כך נבחרה הפרדיגמה האיכותנית. במסגרת המחקר רואיינו עשרה אחים ואחיות לאדם עם מש"ה שהם או בני משפחתם עלו מברית המועצות לשעבר בשנות ה-90. הטווח של גילאי המרואיינים היה 21-64, מרבית המרואיינים שהשתתפו במחקר היו נשים (80%) ומרביתם (80%) ואחיהם עם מש"ה הינם האחים היחידים במשפחה. איסוף הנתונים התבצע באמצעות ראיונות עומק מובנים למחצה.

ניתוח הנתונים העלה חמש תמות מרכזיות. תמה ראשונה: התמודדות משפחתית עם ילד עם מש"ה, כאשר מצד אחד המשפחתיות הוצגה כחיובית, מכילה ותומכת ומצד אחר היא תוארה כשלילית כשהמשפחה בוחרת להתמודד עם קשיים רגשיים בין כותלי הבית. תמה שנייה: תפיסת תפקיד האח במשפחה כ"זנב גדול", כאשר לאח ללא מוגבלות יש תפקיד חשוב בכל הנוגע בסיוע למשפחה בכלל ולטיפול באח עם מש"ה בפרט. זאת ועוד, האח משמש כמתווך בין בני המשפחה לבין נותני השירות בקהילה בהקשר של הטיפול באח עם מש"ה בשל פערים בשפה ופערים תרבותיים מנטאליים. תמה שלישית: יחסי אחים במשפחה, "אני לא יכול להסביר לו שזה מעצבן אותי" – יחסי האחים תוארו כיחסי המבוססים על טיפול וכוללים אחריות גדולה ואף תלות, לצד סבלנות ואיפוק. תמה רביעית: ההשלכות של להיות אח של ילד עם מש"ה. האחאות לאדם עם מש"ה הובילה להרבה שינויים בחייהם של המרואיינים, כאשר לצד השלכות שליליות כמו רגשות של בושה, עומס ונטל הציגו המרואיינים גם השלכות חיוביות כמו סבלנות וקבלת האחר. תמה חמישית: מבט לעתיד – מרבית המרואיינים הינם אחים יחידים לאח עם מש"ה (8 מתוך 10), דבר שמגביר את תחושת האחריות שלהם בהווה ומעלה מחשבות בנוגע ליום שבו ההורים לא יוכלו לטפל באח עם מש"ה.

התמות והממצאים הדגישו את חוזק הקשר של האח ללא מוגבלות עם המשפחה ואת חשיבות הקשר עם נותני הטיפול בקהילה. מצד אחד, האח מסייע לבני משפחתו בכל הנוגע לתיווך עם נותני שירותים בקהילה ובטיפול באח עם מש"ה, כאשר חוזק הקשר והעזרה ההדדית ממחישים סולידריות בין דורית. עם זאת, ככל שהשנים עוברות גדל הנטל על האח בעקבות ריבוי התפקידים (טיפול בהורים, טיפול באח עם מש"ה ודאגה למשפחה

הפרטית). מצד אחר, הקשר עם נותני שירותים בקהילה הוא רב-חשיבות בכל הנוגע לטיפול באח עם מש"ה ובסיוע בהתמודדות של המשפחה בכלל ושל האח ללא מוגבלות בפרט. ממצא נוסף הוא שעל מנת לגשר על הפערים התרבותיים בין בני המשפחה העולה מברית המועצות לשעבר ונותני השירות בקהילה, ניתן להיעזר באח ללא המוגבלות כ"מתווך תרבותי", זאת לצד מתן סיוע ותמיכה באח זה.

מילות מפתח: מגבלה שכלית התפתחותית, מש"ה, אחים ואחיות, אחאות, יחסי אחים, יוצאי בית המועצות לשעבר, יוצאי ברה"מ לשעבר.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)